

JUHLAJULKAISU

**SUOMALAINEN
LAKIMIESYHDISTYS**

1898 · 22/10 · 1948

SUOMALAINEN LAKIMIESYHDISTYS

TOIMITUSKUNTA:

AARNE REKOLA

V. MERIKOSKI

TAUNO TIRKKONEN

ILMARI MELANDER

TYRVÄÄN KIRJAPAINO OY - VAMMALA 1948

ISSN 0356-7222

ISBN 978-951-855-702-2 (PDF)

U. J. Castrén

Tekijänoikeuden ulosmittauksesta¹⁾

Tekijänoikeuden tehtävästä suojella ei vain tekijän (auktorin) taloudellisia, vaan myös hänen puhtaasti henkilöllisiä etujaan johtuu, että kysymystä tekijänoikeuden ulosmittauksesta velan maksuksi ei voida ratkaista yksinomaan ulosmittauksesta yleensä voimassa olevien periaatteiden mukaan, vaan että sitä varten tarvitaan myös erikoissäännöksiä. Nämä säännökset poikkeavat eri maiden lainsäädännöissä usein huomattavasti toisistaan. Tämä osaksi tietenkin riippuu siitäkin, ettei ns. *Bernin* sopimuksessa ole asiasta suoranaisia määräyksiä.

Tekijänoikeus saa varallisuus oikeudellista merkitystä yleensä varsinaisesti vasta sen jälkeen kuin tekijä on saattanut tai ainakin päättänyt saattaa teoksensa julkisuuteen. Toiselta puolen on tekijänoikeuden luonteesta katsottava johtuvan, että vain tekijällä itsellään on oleva oikeus mm. päättää teoksensa saattamisesta julkisuuteen ja julkisuuteen saattamisen muodosta. Siitä taas seuraa, ettei tekijänoikeutta tai oikeammin siitä johtuvia oikeuksia myöskään velasta ulosmittaamalla tulisi voida vastoin tekijän tahtoa muuttaa rahaksi sillä tavoin, että tekijän suojattavia aatteellisia intressejä loukattaisiin.

Mitä viimeksi on sanottu, soveltuu varsinkin sellaiseen tapaukseen, että tekijänoikeus edelleenkin on tekijällä itsellään. Siihen on kuitenkin läheisesti rinnastettavissa tapaus, jolloin tekijänoikeus on siirtynyt jollekin tekijälle läheiselle henkilölle, joka on saanut sen perhe- tai perintöoikeudellisella saannolla. On huomattava, että viimeksi mainituissakin

¹ Kirjoituksen perustana on ollut kirjoittajan aikoinaan tekijänoikeuskomiteaa varten laatima muistio.

tapauksissa kysymyksessä kuitenkin on varsinaisesti tekijän eikä hänen kuolinpesänsä osakkaiden henkilöllisten oikeuksien suojaaminen. Pesän osakkaiden katsotaan tällöin tavallaan esiintyvän tekijän henkisen jäämistön etujen valvojana. Milloin tekijänoikeuteen kuuluva oikeus sitä vastoin muulla tavoin on siirtynyt tekijältä kolmannelle henkilölle, on tekijänoikeus tämän hallussa yleensä lähinnä taloudellisuontoinen oikeus. Sellaisessa tapauksessa saajan velkojan mahdollisuutta ulosmittauttaa saajalle siirtynyt oikeus ei sen vuoksi tavallisesti ole katsottu olevan syytä rajoittaa, vaan voidaan kysymyksessä oleva oikeus yleensä ulosmitata samassa laajuudessa kuin saaja olisi voinut sen edelleen luovuttaa.²

Syyt, jotka edellä mainituin tavoin vaativat rajoituksia mahdollisuu-
teen ulosmitata tekijänoikeus, eivät myöskään sovellu, milloin on kysymys sellaisten saamisoikeuksien ulosmittauksesta, jotka ovat syntyneet tekijän luovuttaessa tekijänoikeutensa tai muuten sitä käyttäessä. Sellaiset saamisoikeudet ovat sen vuoksi säännönmukaisesti ulosmittauskel-
poisia samalla tavoin kuin velallisen muu omaisuus. Samalla tavoin kuin tekijän muihin varallisuusoikeuksiin voidaan myös yleensä esimerkiksi julkisuuteen saatetun teoksen toisintokappaleisiin tai tekijän hallussa ehkä oleviin painoksen jäännöskappaleisiin kohdistaa ulosmittaus. Ulosoton ta-
pahtuessa muusta syystä kuin velan maksuksi sovelletaan samoin yleensä yleisiä ulosotto-oikeudellisia säännöksiä.

Yleisenä huomautuksena on vielä mainittava, että tekijänoikeuden ulosmittauksella tavallisesti tarkoitetaan tapauksia, kun tekijänoikeuteen liittyviä oikeuksia, ensi sijassa julkaisemisoikeus, ulosmitataan velan mak-
suksi, vaikkakin sanonnan lyhyiden vuoksi puhutaan vain tekijänoikeu-
den ulosmittauksesta. Varsinainen tekijänoikeus sellaisenaan siihen liit-
tyvien puhtaasti henkilöllisten momenttien vuoksi ei sovellu ulosmittauk-
sen kohteeksi.

Niin kuin edellä jo on mainittu poikkeavat eri maiden lainsäädännöt tekijänoikeuden ulosmittauksesta usein huomattavasti toisistaan. Tämä koskee myöskin pohjoismaita.

² Vrt. kuitenkin, esim. Itävallan tekijänoikeuslain v:ltä 1936, 25 §:ää; ks. *Lissbauer*, *Die österreichischen Urheberrechtsgesetze* (1936) s. 224 ss.

Tekijänoikeuden ulosmittauksesta

I. Tekijänoikeuden ulosmittausta koskevat määräykset on Ruotsin voimassa olevassa oikeudessa laadittu yleiseen ja yksinkertaiseen muotoon. Niiden mukaan ei tekijälle lain mukaan kuuluvaa oikeutta saada ulosmitata velasta tekijän pesästä eikä keltään, jolle se on siirtynyt avio-oikeuden, perinnön tai testamentin nojalla.³ Ruotsin laki siis — toisin kuin useat muut lainsäädännöt — ei tee eroa niiden tapausten välillä, jolloin teos on saatettu julkisuuteen tai tekijän on katsottava hyväksyneen se julkisuuteen saatettavaksi, ja niiden tapausten välillä, milloin näin ei ole tapahtunut, eikä myöskään tapausten välillä, ovatko tekijänoikeuteen kuuluvat oikeudet tekijän vai hänen edellä mainittujen suksessoriensä hallussa. Ruotsin kirjailijalakia on kuitenkin tulkittu siten, että tekijällä, joka on antanut monistaa teoksensa, ei ole oikeutta mainitun säännöksen nojalla estää sen julkisuuteen saattamista.⁴ Sitä vastoin eivät saamamiehet voine ulosmittauksin saada oikeutta määrätä loppuunmyydyin teoksen julkaisemisesta uutena painoksena eikä teoksen esittämisestä.⁵

II. Tanskan laki⁶ poikkeaa Ruotsin laista mm. siinä, että laissa, joka on yhteinen kirjailijoille, säveltäjille ja kuvaamataiteilijoille, on erilaisia säännöksiä toiselta puolelta kirjailijan ja säveltäjän tekijänoikeuden, toiselta puolelta kuvaamataiteilijan teoksen ulosmittauksesta (Retsforfølgning).

A. Kysymyksen ollessa kirjailijalle ja säveltäjälle kuuluvan tekijänoikeuden ulosmittauksesta laki tekee eron niiden tapausten välillä, jolloin teos on saatettu julkisuuteen, ja niiden, kun sitä ei ole tapahtunut.

a) Niin kauan kun teosta ei vielä ole saatettu julkisuuteen »ved Udgivelse eller offentlig Opførelse eller Udførelse», eivät enempää tekijän kuin hänen perillistensä saamamiehet täytäntöönpanoteitse voi saada oikeutta sen julkisuuteen saattamiseen tai käsikirjoituksesta määräämiseen.

³ Lag om rätt till litterära och musikaliska verk 30/5 1919, 19 § ja lag om rätt till verk av bildande konst 30/5 1919, 12 §, niinkuin nämä lainkohdat ovat L:ssa, 24/4 1931.

⁴ Vrt. Eberstein, Den svenska författarrätten (1923—25) s. 172; ja v. Konow, Författares och tonsättares rätt enligt gällande lagstiftning (1941) s. 119.

⁵ Vrt. Eberstein, m.t. s. 140; ja v. Konow, m.t. s. 120.

⁶ Lov om Forfatter og Kunstnerret (Forfatterlov) 26/4 1933, 12 ja 29 §.

b) Senkin jälkeen kun teos on saatettu julkisuuteen on tekijänoikeuden ulosmittaaminen suuresti rajoitettu. Vaikka aikaisemmin julkisuuteen saatetun teoksen uudelleen julkaiseminen luonnollisestikaan ei voi samassa määrässä loukata tekijän aatteellisia intressejä kuin ensimmäinen julkaiseminen, säädetään, ettei velkoja voi ulosmittausteitse saada oikeutta sellaiseenkaan uuteen julkaisemiseen tekijän tai hänen perillistensä suostumuksetta. Se, että teos on saatettu julkisuuteen määrätyllä tavalla — esim. näytelmänä — ei Tanskan oikeuden mukaan tuottane mahdollisuutta saavuttaa ulosottoteitse oikeutta julkisuuteen saattamiseen toisella tavalla.⁷ Tekijää ei voida pakottaa saattamaan teostaan julkisuuteen missään muodossa, vaan on tekijällä siinä kohden itsenäinen määrämisvalta.

Mainittakoon vielä, että Tanskan laissa on myös nimenomaisia yksityiskohtaisia säännöksiä saamamiehen oikeudesta täytäntöönpanoteitse saada maksu niistä varallisuusoikeuksista, jotka syntyvät tekijän käyttäessä hänelle lain mukaan kuuluvia tekijänoikeuteen liittyviä oikeuksiaan.⁸ Tällöin yleensä sovelletaan tavallisia ulosmittausta koskevia sääntöjä.

B. Oikeus ulosmittausteitse saada maksu velasta on Tanskan oikeuden mukaan laajempi kysymyksen ollessa taiteilijan oikeudesta kuin kysymyksen ollessa kirjailijan oikeudesta.⁹ Tämä koskee jo ulosmittausta taiteilijan eläessä. Taideteos voidaan tällöin ulosmitata, jos taiteilija jollain tavoin — esim. pitämällä teostaan kaupan tai panemalla sen julkisesti näytteille — on osoittanut pitävänsä sitä valmiina saatettavaksi julkisuuteen. Kuitenkin on katsottu, että jos taiteilija ennen ulosmittausta todistettavasti on muuttanut mieltään teoksen julkisuuteen saattamisesta, tämä sitoo velkoja.¹⁰ Vielä laajempi on kuitenkin oikeus taideteoksen ulosmittaukseen tekijän kuoltua. Perillisen luona ei voida ulosmitata vain sellaisia taideteoksia, joita taiteilija on katsonut valmiiksi ja sopiviksi julkisuuteen saatettaviksi, vaan myös — edellyttäen, ettei taiteilija testamentissa ole kieltänyt teosta saatettavaksi julkisuuteen, mikä voi tapahtua enintään 50 vuodeksi, ja ettei »berettigde Hensyn derved kraenkes»

⁷ Ks. Jacobsen, *Ophavsretten* (1941) s. 259.

⁸ Forfatterlov 12 § 2 mom.

⁹ Forfatterlov 29 §.

¹⁰ Ks. Lund, *Loven om Forfatterret og Kunstnerret* (1933) s. 184.

Tekijänoikeuden ulosmittauksesta

— muitakin taideteoksia, vieläpä puolivalmiita töitä, skissejä ym.¹¹ Milloin syntyy erimielisyyttä siitä, onko oikeutettuja intressejä loukattu mainitussa kohden, ratkaisee kysymyksen taideakatemia. Taideteosten jäljennösten julkisuuteen saattamiseen sovelletaan edellä A kohdassa mainittuja sääntöjä.

Niinkuin tunnettua pohjoismaiset tekijänoikeuslait voidaan jakaa kahteen ryhmään: norjalaiseen ja suomalaiseen toiselta puolelta sekä tanskalaiseen ja ruotsalaiseen toiselta puolelta. Tämä ryhmäjako ei kuitenkaan sovellu tekijänoikeuden ulosmittaukseen, koska siinä etenkin muodollisesti Norjan oikeus on lähempänä Tanskan sekä Suomen oikeus lähempänä Ruotsin oikeutta. Toiselta puolelta ottavat Norjan ja Suomen lainsäädännöt tekijänoikeuden ulosmittauksessa tekijän ja hänen perillistensä luona velkojan oikeuden eräissä kohdin paremmin huomioon, vaikka niissäkin on ulosmittausoikeutta huomattavasti rajoitettu.

III. N o r j a n laissa ¹² tehdään, samoin kuin taide-esineen osalta Tanskan oikeudessa, mutta toisin kuin Ruotsin ja Suomen lainsäädännöissä, ero tapausten välillä, jolloin ulosmittaus (retsforfølning) tapahtuu tekijän luona, ja niiden tapausten, jolloin se toimitetaan perillisten luona. Merkitystä on myös sillä, onko teos saatettu julkisuuteen tai tekijä ilmaissut alkuperäisen taideteoksen olevan valmiin saatettavaksi julkisuuteen.

A. Tekijän luona ei täytäntöönpano yleensä voi kohdistua tekijänoikeuteen eikä tekijän käsikirjoitukseen. Alkuperäisiä taideteoksia voidaan kuitenkin ulosmitata, jos taiteilija pitämällä teosta kaupan tai muulla tavoin on ilmaissut pitävänsä sitä valmiina ja tarkoitettuna saatettavaksi julkisuuteen.

B. Tekijän kuoltua on mahdollisuus ulosmitata tekijän oikeus erilainen siitä riippuen, onko teos saatettu julkisuuteen tai ei. Vain viimeksi mainitussa tapauksessa ulosmittaus on yleensä kielletty. Teos on voitu saattaa julkisuuteen, vaikkakaan sitä ei ole monistettu tai julkaistu; ja milloin teos on jollakin tavoin saatettu julkisuuteen, voi se ulosmittaus-

¹¹ Forfatterlov 11 § ja 29 § 2. mom. ²

¹² Lov om åndsverker 6/6 1930, 15 §.

teitse tapahtua toisellakin tavalla.¹³ Käsikirjoitus ja alkuperäinen taide-teos sekä myös luonnos, skissi yms. voidaan tekijän kuoltua ulosmitata, mikäli sillä ei loukata oikeutettuja taiteellisia tai henkilöllisiä etuja. Jos velkojat ja perilliset ovat viimeksi mainitusta seikasta eri mieltä, ratkaisee asian kirkollisdepartementti.

IV. Mitä lopuksi tulee Suomen oikeuteen,¹⁴ niin ei siinä, enempää kuin Ruotsin laissa, ole erilaisia säännöksiä kirjailijan ja säveltäjän sekä kuvaamataiteilijan tekijänoikeuden ulosmittauksesta. Myöskään siinä ei tehdä eroa siinä kohden, tapahtuuko ulosmittaus tekijän vaiko hänen leskensä, perillistensä tai testamentin saajan luona, vaan nämä kaikki tapaukset rinnastetaan keskenään. Ratkaiseva merkitys näissä kussakin tapauksessa lain mukaan on sillä, onko teos aikaisemmin saatettu julkisuuteen vai ei. Edellisessä tapauksessa ulosmittaus on sallittu, jälkimmäisessä sitä vastoin ei. Julkisuuteen saattamisella näyttää tällöin olevan ymmärrettävä samaa kuin vastaavalla sanonnalla Norjan laissa.¹⁵ Ilman muuta lienee selvää, että teosta, joka on monistettu, mutta jota ei vielä ole saatettu julkisuuteen, Suomen lain mukaan ei saa ulosmitata velasta.

Mainittakoon, että lainvalmistelukunta v. 1920 julkaisemassaan ehdotuksessa tekijänoikeuslainsäädännön uudistamiseksi¹⁶ oli katsonut, että vaikkei tekijänoikeutta muutoin saataisikaan ulosmitata, tätä oikeutta ulosottolain 4 luvun 5 §:n 2 momentin määräyksen johdosta ei voitaisi vapauttaa ulosmittauksesta, jos se on pantattu sen velan vakuudeksi, jonka maksuksi ulosmittaus tapahtuu.¹⁷

Alkuperäistaideteoksen ulosmittauksesta oli hallituksen 1926 vuoden valtiopäiville antaman tekijänoikeuslakia koskevan esityksen 24 §:ään otettu samankaltaisia määräyksiä kuin on Norjan lain 15 §:n 2 ja 3 momentissa.¹⁸ Nämä säännökset ehdotti lakivaliokunta poistettaviksi, koska va-

¹³ Ks. *Knöph*, *Ändsretten* (1936) s. 146.

¹⁴ L tekijänoikeudesta henkisiin tuotteisiin 3/6 1927, 24 §.

¹⁵ Ks. edellä III B.

¹⁶ Lainvalmistelukunnan ehdotus laiksi tekijänoikeudesta kirjallisiin ja sävelmäteoksiin ym. (1920) s. 43.

¹⁷ Ks. tästä *Nybergh*, *Om pantsättning av förlagsrätt*, JFT 1942 s. 120 ja *sama*, *Auktorrättens juridiska karaktär enligt finsk rätt*, JFT 1937 s. 154.

¹⁸ Valtiopäiväasiakirjat 1926 III esit. n:o 89, 24 § 2 ja 3 mom.

Tekijänoikeuden ulosmittauksesta

liokunnan mielestä ei ollut olemassa aihetta »rajoittaa velkojan oikeutta saada ulosottotietä käyttäen tekijänoikeuden taloudellinen arvo saatavansa suoritukseksi enemmän kuin mitä on tarpeen, jotta tekijän yksinomainen oikeus teoksensa julkisuuteen saattamiseen tulee turvatuksi.¹⁹ Myös Suomen lakia on tulkittu siten, ettei tekijä, joka pitämällä teosta kaupan tai muulla tavoin on ilmaissut pitävänsä teosta valmiina ja sopivana julkisuuteen saatettavaksi, sen jälkeen saa erottaa sitä velan suorittamiseksi tapahtuvasta ulosmittauksesta.²⁰ Mutta lakivaliokunnan suorittaman ja eduskunnan hyväksymän edellä mainitun poistamisen johdosta on katsottu epävarmaksi, onko hänellä edes sitä ennen oikeutta erottaa taide-teosta ulosmittauksesta.²¹

Kun edellä esitetyn johdolla on otettava harkittavaksi, mitenkä kysymys tekijänoikeuden ja alkuperäisteoksen ulosmittauksesta olisi järjestettävä valmisteltavana olevassa uudessa tekijänoikeuslaissa, voidaan pitemmittä selvittelyittä syrjäyttää ne tapaukset, jolloin ulosmittaus on tapahtunut sen luona, joka on saanut tekijänoikeuden *inter vivos* tapahtuneella luovutuksella, samoin kuin tapaukset, jolloin täytäntöönpanoa haetaan muussa tarkoituksessa kuin velan maksuksi. Näissä tapauksissa voitaneen soveltaa yleisiä ulosottosääntöjä.

Niin kuin Tanskan oikeutta koskevasta selostuksesta kävi ilmi, on Tanskan laissa erikoissäännöksiä sellaisen saamisoikeuden ulosmittauksesta, joka on syntynyt korvauksena tekijänoikeuteen kuuluvan oikeuden käyttämisestä. Samanlaisia erikoissäännöksiä on niin hyvin ns. *Vinding Krusen* lakiehdotuksessa v:ltä 1936²² kuin *Hartwig Jacobsenin* ehdotuksessa vuodelta 1941.²³ Ainakin Suomen kannalta, jonka kirjailija-asetuksessa vuodelta 1880 oli samankaltaisia määräyksiä,²⁴ mitkä kuitenkin on jätetty pois voimassa olevasta tekijänoikeuslaista, ovat sellaiset erikoissäännökset tuskin tarpeen, koska myös tässä kohden, niinkuin aikaisem-

¹⁹ Lakivaliokunnan mietintö s. 3 s.

²⁰ *Nybergh*, JFT 1937 s. 154.

²¹ *Nybergh*, JFT 1937 s. 154; vrt. kuitenkin muist. 4.

²² Forslag til Lov om Ejendomsretten til Aandsvaerker med Motiver; udarbejdet paa Grundlag ov Professor, Dr. Juris *Vinding Kruses* Lovudkast (1936), 18 §.

²³ Ehdotuksen 24 §; sisältyy J:n teokseen *Ophavsretten*.

²⁴ A:n 30 §.

min on huomautettu, yleiset ulosottoa koskevat säännökset näyttävät riittävän.

Kysymystä edelleen selvitetessä näyttää olevan syytä erikseen käsitellä alkuperäistaideteoksen ulosmittausta ja erikseen muuta tekijänoikeuden ulosmittausta.

A. Milloin on kysymys muun kuin alkuperäistaideteoksen ulosmittauksesta lieenee paremman yleissilmäyksen saamiseksi sopivinta jakaa tekijänoikeuden ulosmittausta koskevan kysymyksen käsittely kahteen osaan siitä riippuen, tapahtuuko ulosmittaus tekijän luona vai sen luona, joka on saanut teoksen avio-oikeuden nojalla, perinnöksi tai testamentilla.

a) Ilmeistä on, että tekijän aatteellisten oikeuksien suojaamiseksi ulosmittausta ei ole sallittava toimitettavaksi tekijän luona ainakaan milloin teosta ei ole saatettu julkisuuteen eikä tekijä ole antanut suostumustaan ulosmittaukseen, koska tekijän oikeus määrätä teoksensa julkisuuteen saattamisesta muuten voisi tulla kohtuuttomasti loukatuksi.

Sitä vastoin olisi ajateltavissa sallia ulosmittaus, milloin jompi kumpi viimeksi mainituista edellytyksistä tai ehkä kumpainenkin niistä olisi olemassa. Suomen lakiin myös sallii julkisuuteen saatetun teoksen ulosmittauksen ja samoin myös, osaksi edellyttäen, että asianomainen on siihen suostunut, Tanskan laki. Tämä perustuu siihen, että jos teos kerran on saatettu julkisuuteen, uusi pakollinen julkisuuteen saattaminen ei samalla tavoin loukkaa tekijän henkilökohtaisia intressejä kuin ensimmäinen julkisuuteen saattaminen. Toiselta puolen ei kuitenkaan voida kieltää, että henkisen tuotteen pakollisesti aikaansaatu uusi julkaiseminen tai julkaiseminen aikaisemmasta poikkeavassa muodossa myös joissakin tapauksissa voi kohtuuttomasti loukata tekijän aatteellisia etuja. Tekijähän voi esimerkiksi syystä tai toisesta myöhemmin olla muuttanut aikaisemman käsityksensä teoksen soveltuvaisuudesta julkisuuteen saatettavaksi ja usein panee tekijä myös suuren merkityksen siihen muotoon, millä julkisuuteen saattaminen tapahtuu. Varsin vaikeata on myös oikeudellisesti todeta tekijän todellinen mielipide teoksen julkisuuteen saattamisesta siihen aikaan kun ulosmittaus tapahtuu. Myöskään ei näytä olevan asianmukaista tässä tapauksessa tehdä ulosmittauksen sallittavuus riippuvaksi ulkopuolisen elimen — esim. asianomaisen ministeriön tai taideakatemian — harkinnasta, aiheuttaisiko ulosmittaus tekijän oikeutettujen intressien

loukkauksen. Olettaessa vielä huomioon lainsäädännön kehitys, joka näyttää käyvän siihen suuntaan, että tekijää on suojattava myös teoksensa pakollista uudelleen julkisuuteen saattamista vastaan, lienee kysymyksessä omaksuttava sellainen kanta, ettei tekijänoikeutta siitä riippumatta, onko teos aikaisemmin saatettu julkisuuteen vai ei, voida ulosmitata tekijän eläessä ainakaan ellei tekijä ole siihen suostunut.

Vaikeasti ratkaistavissa on kysymys siitä, olisiko tekijänoikeuden ulosmittaus velan suorittamiseksi tekijän luona sallittava, jos tekijä on antanut suostumuksensa ulosmittaukseen. Voi tuntua luonnolliselta, että tekijällä, samassa laajuudessa kuin hän voi luovuttaa tekijänoikeuden toiselle, myöskin tulisi olla mahdollisuus suostua sen ulosmittaukseen. Mainittakoon, että Saksan tekijänoikeuslain mukaan 19/6 1901 (10 §) tekijänoikeus voidaan ulosmitata tekijän suostumuksella ja että tämä säännös on säilytetty Saksan uudessa tekijänoikeuslakiehdotuksessa vuodelta 1938,²⁵ joten se ilmeisesti katsottiin tarkoituksenmukaiseksi ainakin sikäläisissä olosuhteissa. Myöskin Tanskan lainsäädäntö tuntee, niinkuin edellä mainittiin, säännösten tekijänoikeuden ulosmittaamisesta tekijän suostumuksella. Tekijälle annettu oikeus suostua tekijänoikeuden ulosmittaamiseen, mikä suostumus ilmeisesti voitaisiin antaa myös etukäteen, vaikuttaisi luonnollisesti edullisesti tekijän luotonsaantimahdollisuuksiin.²⁶ Suomen oikeuden kannalta ulosmittausoikeuden tekeminen riippuvaksi sellaisesta suostumuksesta kuitenkin tuntuu vieraalta.²⁷

b) Ne henkilölliset syyt, jotka puhuvat tekijänoikeuden ulosmittausta vastaan, eivät aina ole yhtä painavia kysymyksen ollessa ulosmittauksesta tekijän puolison, perillisten tai testamentinsaajan luona kuin silloin kun ulosmittaus suoritetaan tekijän itsensä luona. Näin on laita etenkin, jos teos jo on julkaistu. Tämän johdosta on eräiden maiden, mm. Norjan ja Saksan, tekijänoikeuslaeissa velkojien eduksi säädetty, että tekijänoikeus saadaan ulosmitata perillisten luona, jos teos jo on saatettu julkisuuteen. Asetettaessa vastakkain toiselta puolen edellä mainitut henkilölliset inressit ja toiselta puolen velkojien etu näyttää kuitenkin siltä, että ensiksi mai-

²⁵ Die Neugestaltung des deutschen Urheberrechts (1929) 30 §.

²⁶ Vrt. Allfeld, Das Urheberrecht an Werken der Literatur und der Tonkunst, 2. pain. (1938) s. 133.

²⁷ Vrt. lakivaliokunnan edellä mainittua mietintöä s. 4.

nituille myös tässä tapauksessa on annettava etusija ja ettei sen vuoksi ole syytä tekijänoikeuden ulosmittauksessa tehdä eroa sen perusteella tapahtuuko täytäntöönpano tekijän vai hänen edellä mainittujen suksessoriansa luona.

B. Sen sijaan, että muussa tekijänoikeudessa tekijän oikeus monistaa ja saattaa julkisuuteen teoksensa yleensä edustaa sen pääasiallista taloudellista arvoa, muodostaa, kysymyksen ollessa taideteoksesta, taloudellisen arvon yleensä itse taideteoksen myyntiarvo eikä mahdollisuus luovuttaa teoksen monistamisoikeus. Vaikeudet todeta, milloin tekijä pitää teostaan valmiina julkisuuteen saatettavaksi, eivät ns. alkuperäisteosten kohdalta ole yhtä suuria kuin muiden tuotteiden suhteen. Siten voi tekijä esim. tarjoamalla tuotteensa myytäväksi osoittaa pitävänsä sitä valmiina ja hyväksyvänsä sen julkisuuteen saatettavaksi. Etupäässä nämä seikat yhdessä pyrkimysten kanssa suojata velkojien oikeutettuja intressejä ovat aiheuttaneet, että lainsäätäjä on käsitellyt alkuperäisteoksen ulosmittausta josakin määrin toisin kuin muutoin tekijänoikeuden ulosmittausta. Niinkuin edellä esitetystä selostuksesta on käynyt ilmi on näin laita mm. Tanskassa ja Norjassa, vaikka toiselta puolen ainakin Tanskan oikeuden kanta on aiheuttanut arvosteluakin.²⁸ Kun kuitenkin muun ohella vielä otetaan huomioon, että velkojien oikeuksien turvaaminen sallimalla alkuperäisteoksen ulosmittaus voi vastata myös tekijän etua, koska tekijän muutoin ehkä olemattomia mahdollisuuksia luoton saamiseen siten helpotetaan ja tekijä sen kautta välttyy siitä, että hän varojen puutteessa mahdollisesti tulee pakotetuksi epäedullisesti myymään koko teoksen, voi näyttää siltä, että milloin tekijä itse on ilmaissut pitävänsä sellaista teostaan valmiina julkisuuteen saatettavaksi, riittävää syytä ei olisi estää teoksen ulosmittausta. Sääntö olisi ulotettava koskemaan myös tapauksia, jolloin alkuperäisteos on siirtynyt toiselle avio-oikeuden nojalla, perintönä tai testamentilla.

Edellä on käsitelty vain tekijänoikeuden siirtymistä toiselle ulosottoiteitse. Useiden maiden lainsäädännössä on nimenomaisia määräyksiä myös tekijänoikeuden siirtymisestä saamamiehille konkurssin yhteydessä. Ainakaan Suomen oikeuden kannalta sellaiset määräykset eivät liene tar-

²⁸ Ks. *Kruse, Ejendomsretten* (1929—33) s. 477; *Lund, m.t.* s. 184; *Jacobsen, m.t.* s. 262; ja *Krusen lakiehdotus* s. 33.

Tekijänoikeuden ulosmittauksesta

peen, koska konkurssisäännön nimenomaisen määräyksen johdosta²⁹ varallisuus oikeus, jota ei voida ulosmitata, myöskään ei kuulu konkurssipesään.

Sen perusteella, mitä edellä on esitetty, näyttää siltä, että valmisteltavana olevassa uudessa tekijänoikeuslaissa olisi omaksuttava sellainen kanta, ettei tekijän oikeutta teoksensa käyttämiseen saa ulosmitata hänen itsensä luona eikä sellaisen luona, jolle se on häneltä siirtynyt avio-oikeuden nojalla, perintönä tai testamentilla. Kun Suomessa perimys-oikeutta ei ole rajoitettu, olisi kuitenkin ehkä aiheellista jollakin tavoin rajoittaa niiden perillisten piiriä, joiden luona ulosmittausta ei saisi toimittaa. Samanlainen ulosmittauskielto olisi myös säädettävä taideteokseen nähden, jota tekijä ei ole pannut näytteille, tarjonnut myytäväksi tai muutoin hyväksynyt julkisuuteen saatettavaksi.

²⁹ KS 45 §.